

РІЗНОВІКОВА ГРУПА: ВИМУШЕНА НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ ПЕРЕВАГА?

Різнорікові групи в дитячих садках найчастіше створюють лише з необхідності, випускаючи з уваги те, що вони мають величезний потенціал для розвитку дошкільнят. Зростаючи разом, діти різного віку набувають практичного досвіду дружнього спілкування, співпраці, взаємодопомоги і взаємонавчання, опановуючи основні принципи життя і самореалізації в суспільстві. Пропонуємо замислитися разом з автором над перевагами і особливостями роботи педагога в такій групі. Обговоріть ці питання в колективах, і, впевнені, вам теж захочеться створити різнорікову групу.

Ефективність, перевірена часом

Одна з найдивовижніших особливостей дитини – **здатність до наслідування** – дається їй від народження. Маля прагне брати участь у всьому, що роблять старші діти або дорослі, і, це прагнення є потужним чинником пізнання і навчання, найкращою спонукою до розвитку. Спостерігаючи за діяльністю старших, копіюючи й засвоюючи їхні способи дій, малюк сам швидко й у всій повноті пізнає світ і свої можливості.

Ще одна важлива умова розвитку дитини – закріплення й систематизація набутих знань та вмінь, що найефективніше відбувається через **навчання інших**, молодших, передачу їм свого досвіду.

Ці принципи лежать в основі етнопедагогіки, перевірені тисячоліттями. Усвідомлення їх стало передумовою для створення різнорікових (змішаних) груп у дошкільних закладах, зокрема, **вальдорфських та монтессорівських**. Багаторічний досвід переконливо доводить плідність такого підходу.

Особливість різнорікових груп в тому, що вони є моделлю сім'ї, родини, в якій діти різного віку вибудовують свої взаємини на основі різних та близьких інтересів та взаємодопомоги.

Зазвичай педагоги вдаються до створення різновікових груп під тиском обставин: невелика кількість дітей, що відвідують дитячий садок (влітку, в сільській місцевості), брак педагогічних працівників, відомче підпорядкування закладу (надає послуги тільки працівникам конкретної організації), переведення до старшої групи дітей сьомого року життя, які не пішли до школи, тощо.

Проте ми переконані, що вибір на користь таких груп треба робити не лише з наведених причин, а й тому, що їхня робота надзвичайно ефективна.

Перевага різновікових груп

Створюючи різновікові групи, педагогічний колектив відкриває для себе нові переваги їх функціонування.

Об'єктивується пріоритет морально-духовного розвитку дошкільника перед інтелектуальним, бо у таких групах інтенсивно накопичується досвід спілкування та спільної діяльності дитини з партнерами різного віку. Малюк навчається жити серед різних приємних та цікавих людей, поступово і природно розвиваються його здібності до співробітництва, вміння знаходити способи злагодженої діяльності. Добре зарекомендувала себе і практика відкритості вихователя, який залучає своїх підопічних до пошуку раціональних способів організації життєдіяльності, доступних компромісних варіантів розв'язання життєвих проблем.

Наслідуючи старших, **малюк вчиться аналізувати інформаційний та емоційний зміст ситуації, повторює раніше спостережені способи поведінки** і згодом може їх удосконалювати. Це сприяє сприйнятті й розумінню ним часових, просторових, емоційних, причинно-наслідкових зв'язків у взаємодії з іншими дітьми. Таким чином діти усвідомлюють свою залежність від природного та суспільного середовища, долучаються до створення соціокультурного простору.

Ще одна перевага – зниження домінування паспортного віку, натомість підвищення значення **біологічного** (ступінь розвиненості організму: тіло будова, рухова активність, стан здоров'я, витривалість, робота внутрішніх

органів та систем, відповідність антропометричним показникам), *психічного* (розвиненість психічних процесів пам'яті, уявлення, уяви, мислення, мовлення, почуттів, уваги, сприймання, вольових) та *соціального* віку (повнота опанування відповідних соціальних ролей, вміння спілкуватися з різними людьми).

Створюються сприятливі умови для мовленнєвого та комунікативного розвитку і старших, і молодших дітей. Формування у них уміння встановлювати контакти з партнерами, використовуючи не тільки слова, а й жести, міміку, ходу, позу. Малюк вчиться самостійно зчитувати невербальні засоби спілкування у поведінці іншої дитини чи дорослого, що сприяє взаєморозумінню. У спільній діяльності, в грі формуються нові форми та функції мовлення, динамічно розвивається така важлива природна якість поведінки, як невимушеність, виробляються механізми самоконтролю.

Старша дитина коригує свої висловлювання, враховуючи вік, ступінь обізнаності чи компетентності молодшого партнера. Адекватність та результативність таких мовленнєвих конструктів закріплюється як цінний досвід, якщо вони допомагають досягти очікуваного результату. У свою чергу, дикція, Темп, граматична правильність мовлення старшої дитини є взірцем для молодшої. Таким чином багатоманітність та варіативність середовища допомагає дітям навчитися спілкуватися, радіти, плідно взаємодіяти.

Перебування разом братів і сестер „одомашнює” **обстановку в групі** дитячого садка, створює атмосферу розміреності, опіки й турботи. Педагогічний вплив стає особливо гнучким і чутливим до викликів дитячого соціуму.

У родині, де виховуються кілька дітей різного віку, вже нібито програмується схема взаємодії малюків у дитячому колективі, старша дитина постійно тримає у полі зору молодшу: чи була хто не образив, чи добре поїла, чи належно зодягнена для прогулянки. Такий догляд не обтяжує старшу, бо вже є нормою співжиття у родині.

Важливими перевагами такого спільного виховання є **відчуття захищеності, стабільності, формування оптимістичного світобачення дітей, їхня взаємна довіра**. Для тих малюків, у яких немає братиків і сестричок, перебування у різновіковій групі є чудовою нагодою набути досвід взаємодії зі старшими/молодшими дітьми.

У змішаних групах особливого значення надається **індивідуалізації освіти**, тож від педагогів вимагається кваліфіковане вивчення особливостей кожної дитини та прогнозування стратегії її розвитку: Кожна дитина по своєму налагоджує взаємодію з партнерами. Такі вміння вже певною мірою сформовані у малюка поза дошкільним закладом і є його власним надбанням. Яким би не був той досвід, варто підтримати його, наголосити на позитивних аспектах і „не помітити” негативних. Педагогічна толерантність допоможе дитині краще адаптуватися до нового оточення.

Тож сприймаймо малюків такими, якими вони прийшли до дитячого колективу, радіючи зустрічі та знайомству з кожним.